KOMISIJA

KOMISIJAS IETEIKUMS

(2006. gada 24. oktobris)

par kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšanai, izlietotajai kodoldegvielai un radioaktīvajiem atkritumiem paredzēto finanšu resursu vadību

(2006/851/Euratom)

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA,

ņemot vērā Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu, un jo īpaši tā 124. pantu,

tā kā:

(1) Līguma preambulā ir atzīts, ka dalībvalstis tiecas radīt nosacījumus drošībai, kas vajadzīga, lai novērstu apdraudējumus dzīvībai un sabiedrības veselībai.

(2) Līguma 2. panta b) punktā noteikts, ka Kopiena jo īpaši ievieš vienotus drošības standartus darbinieku un plašas sabiedrības veselības aizsardzībai, kā arī raugās, lai tos piemērotu.

(3) Līguma trešajā nodaļā noteikti pamatstandarti, kas ļauj Kopienai nodrošināt darbinieku un plašas sabiedrības veselības un drošības aizsardzību pret draudiem, ko rada jonizējošais starojums.

(4) Padomes Direktīva 96/29/*Euratom* nosaka drošības pamatstandartus darba ņēmēju un iedzīvotāju veselības aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajām briesmām [1].

(5) Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīva 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu [2] aicina dalībvalstis "noteikt visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka, pirms tiek dota piekrišana, tos projektus, kuriem var būt būtiska ekoloģiskā ietekme *inter alia* to rakstura, izmēra vai atrašanās vietas dēļ, pakļauj novērtējumam attiecībā uz to ietekmi".

(6) Radioaktīvo materiālu jonizējošais starojums var būt bīstams pēc kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšanas un var būt bīstams citām valstīm.

(7) Darbinieku un plašas sabiedrības aizsardzība pret minētajiem riskiem Eiropas Kopienām ir sevišķi svarīga. Tādēļ jāievēro augsti drošības standarti, kas garantē, ka šie riski tiek novērsti kodoliekārtu ekspluatācijas laikā un pēc tā.

(8) Eiropas Parlaments, Padome un Komisija uzsver to, ka "dalībvalstīm jānodrošina pietiekami, dalībvalstīs revidējami finanšu resursi ekspluatācijas pārtraukšanas un atkritumu apsaimniekošanas darbību vajadzībām, un šie resursi praktiski ir pieejami tiem paredzētajam mērķim, un tos vada pārredzami, tādējādi novēršot šķēršļus taisnīgai konkurencei enerģijas tirgū" [3].

(9) Komisija arī uzsver, ka "ir svarīgi nodrošināt to fondu, kas paredzēti ekspluatācijas pārtraukšanas un atkritumu apsaimniekošanas vajadzībām, kuras attiecas uz Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma mērķiem, pārvaldīšanu pārredzamā veidā un izmantošanu tikai paredzētajiem mērķiem. Šajā kontekstā Komisija plāno publicēt ikgadēju ziņojumu par ekspluatācijas pārtraukšanas un atkritumu apsaimniekošanas fondu izlietojumu, ievērojot savu kompetenci, kas tai piešķirta ar Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu. Īpašu uzmanību tā pievērš Kopienas tiesību attiecīgo noteikumu pilnīgai piemērošanai" [4].

(10) Komisijas paziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei [5] uzsvērta vajadzība pēc lielākas pārskatāmības un saskaņotības minēto finanšu resursu vadīšanā. Komisija arī izteica nodomu 2005. gadā iesniegt ieteikumu.

---

[1] OV L 159, 29.6.1996., 1. lpp.
[2] OV L 175, 5.7.1985., 40. lpp. Direktīvā jaunākie grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/35/EK (OV L 156, 25.6.2003., 17. lpp.).
[3] Iestāžu paziņojums, OV L 176, 15.7.2003., 56. lpp.
[4] Komisijas paziņojums, OV L 176, 15.7.2003., 56. lpp.
[5] COM(2004) 719. Ziņojums par kodolspēkstaciju nojaukšanai paredzēto finanšu resursu izmantošanu, 26.10.2004.

(11) Arī pašas ekspluatācijas pārtraukšanas operācijas var radīt potenciālu risku sabiedrības veselībai un videi, jo īpaši, ja laikus nav veikti vajadzīgie pasākumi ar ekspluatācijas pārtraukšanas operācijām saistīto radioaktīvo risku jautājuma risināšanai.

(12) Lai risinātu jautājumus attiecībā uz visiem minētajiem riskiem, jānodrošina droša kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšana, kas ietver arī ilgstošu radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas apsaimniekošanu.

(13) Droša kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšana, kas ietver arī ilgstošu radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas apsaimniekošanu, prasa ievērojamus finanšu resursus. Šādu resursu trūkums tad, kad tie ir vajadzīgi, var negatīvi ietekmēt ekspluatācijas pārtraukšanas procesu. Pietiekamiem finanšu resursiem jābūt pieejamiem īstajā brīdī, lai atbilstīgi drošības standartiem varētu pabeigt ekspluatācijas pārtraukšanu kodoliekārtās.

(14) Atbilstīgi principam, ka piesārņotājs maksā, kodoliekārtu operatoriem iekārtu produktīvās ekspluatācijas laikā jānovirza pietiekamus finanšu resursus turpmāko ekspluatācijas pārtraukšanas izmaksu segšanai.

(15) Pievienošanās sarunu specifika noteica to, ka tika risināts jautājums par tādu atomreaktoru agrāku slēgšanu, kuru uzlabošana netika uzskatīta par ekonomiski izdevīgu. Tādēļ Kopiena pati pēc savas ierosmes ir piedalījusies finanšu resursu meklēšanā un ar zināmiem nosacījumiem sniedz saimniecisku palīdzību dažādiem ekspluatācijas pārtraukšanas projektiem dažās jaunajās dalībvalstīs.

(16) Kopējās izlietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu drošas pārvaldības konvencijas, kas stājās spēkā 2001. gada 18. jūnijā, 26. pantā noteikts, ka "katra Līgumslēdzēja puse veic atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu kodoluzņēmuma likvidācijas drošību. Šādi pasākumi garantē, ka *inter alia* ir pieejams kvalificēts personāls un pietiekami finansiālie resursi". Konvencijas 22. panta ii) punktā noteikts, ka katra Līgumslēdzēja puse veic atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu "pietiekamus finansiālos resursus, lai uzturētu izlietotās kodoldegvielas vai radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu drošību visā to ekspluatācijas un likvidācijas laikā."

(17) Līguma 2. panta c) punktā noteikts, ka Kopiena sekmē ieguldījumus un nodrošina ar galvenajām iekārtām, kuras vajadzīgas, lai Kopienā attīstītu kodolenerģētiku. Šādas enerģētikas nozares attīstība nav atdalāma no šādu iekārtu ekspluatācijas pārtraukšanas procesa. Līguma 41. pantā prasīts darīt Komisijai zināmus ieguldījumu projektus, kas saistīti ar kodolenerģiju, lai tos izskatītu. Padomes 1999. gada 2. decembra Regula (*Euratom*) Nr. 2587/1999, ar ko nosaka, par kuriem ieguldījumu projektiem saskaņā ar Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma 41. pantu jāinformē Komisija [1], ietver prasību informēt Komisiju par ieguldījumu projektiem, kuru mērķis ir izbeigt objektu ekspluatāciju, un apspriesties par šiem projektiem ar Komisiju. Tādejādi personām un uzņēmumiem [2] jāinformē Komisija par ekspluatācijas pārtraukšanas finansēšanas pasākumiem attiecībā uz nesen uzceltām kodoliekārtām.

(18) Lai vajadzības gadījumā nodrošinātu pietiekamus finanšu resursus, vajadzīga nopietna un apdomīga analīze gan par šāda finansējuma avotiem, gan par izmaksām, kas saistītas ar šādu iekārtu ekspluatācijas pārtraukšanu. Izstrādājot ekspluatācijas pārtraukšanas finansējuma summu noteikšanas metodi, jāņem vērā tehnoloģiskie aspekti un ar kodoldrošību saistītie ierobežojumi.

(19) Lai vajadzības gadījumā nodrošinātu resursu pieejamību kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšanas mērķiem, sevišķi svarīga ir šādu finanšu resursu pārskatāma vadība ar atbilstīgu ārēju uzraudzību; tas palīdzēs arī izvairīties no šķēršļiem taisnīgai konkurencei enerģijas tirgū. Dažādas atbilstīgas vadības iespējas var izmantot šādu mērķu sasniegšanai. Jāizveido specializēta valsts struktūra, lai fondu vadības un ekspluatācijas pārtraukšanas izmaksu jautājumos sniegtu kompetentu atzinumu.

(20) Šis ieteikums neparedz atkāpes no noteikumiem par valsts atbalstu. Šajā sakarā valsts iejaukšanās skar jautājumus, uz ko attiecas Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgums, un tādēļ tā ir attiecīgi jānovērtē. Tomēr, ja iejaukšanās nav vajadzīga minētā līguma mērķu īstenošanai vai tos pārsniedz, vai iekšējā tirgū rada konkurences traucējumus vai to draudus, tā ir jānovērtē atbilstīgi Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam.

(21) Finanšu resursu ieguldīšanas veids rūpīgi jāizskata, lai izvairītos no iespējamas nepareizas izmantošanas. Ieguldījumiem jābūt ilgtermiņa un ar droša riska profilu, vienlaikus nodrošinot fondu īstās vērtības pietiekamu aizsardzību.

[1] OV L 315, 9.12.1999., 1. lpp.

[2] Personas vai uzņēmumi, kas ir iesaistīti *Euratom* līguma II pielikumā uzskaitītajās rūpnieciskajās darbībās.

(22) Lai panāktu drošību, vācot atbilstīgus resursus kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšanas garantēšanai, jāņem vērā īpašie apstākļi konkrētās iekārtās.

(23) Pieredze liecina, ka informācijas apmaiņa starp valstu ekspertiem par dažādām pieejām finanšu pasākumiem un par finanšu pasākumiem ekspluatācijas pārtraukšanai un atkritumu apsaimniekošanai lieliski veicina ar drošību saistīto uzdevumu kopīgu risināšanu. Lai stiprinātu Komisijas un dalībvalstu sadarbību, Komisija dara zināmu nodomu izveidot pastāvīgu grupu ekspluatācijas pārtraukšanas finansējuma jautājumu risināšanai. Šai ekspluatācijas pārtraukšanas finansēšanas jautājumu grupai jāpalīdz Komisijai veikt procedūras saistībā ar šo ieteikumu.

(24) Neierobežojot vispārējo subsidiaritātes principu, jāierosina noteikta līmeņa saskaņošana attiecībā uz koncepcijām, kas izmantotas ekspluatācijas pārtraukšanas jautājumu risināšanā. Šādai saskaņošanai nepārtraukti jānotiek ekspluatācijas pārtraukšanas finansējuma jautājumu risināšanas grupā, kur kopīgi jāvienojas par šā ieteikuma interpretācijām, lai to praktiski īstenotu, un jo īpaši ar mērķi saskaņot metodoloģiju ekspluatācijas pārtraukšanas darbību izmaksu aprēķinam.

(25) Apvienotais pētījumu centrs, kas izveidots, pamatojoties uz Līguma 8. pantu, kodolfizikas jomā īsteno pētniecības programmas, kuras var būt saistītas ar jonizācijas riskiem pēc centra iekārtu ekspluatācijas laika beigām. Lai garantētu minēto iekārtu drošību, Komisijai jānodrošina, lai centrs atbilstu šeit ietvertajiem ieteikumiem. Komisijai jo īpaši jāpārbauda finanšu resursu pietiekamība centra iekārtu ekspluatācijas pārtraukšanas mērķiem. Komisijas struktūrvienības, kas atbild par kodolenerģijas un budžeta jautājumiem, var vislabāk veikt šādus uzdevumus,

IESAKA.

1. DAĻA

MĒRĶIS

Ņemot vērā Līguma mērķus drošības jomā, ar šo ieteikumu ierosina pasākumus, lai nodrošinātu, ka paredzētajā laikā ir pieejami pietiekami finanšu resursi visām kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšanas darbībām un izlietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanai.

2. DAĻA

DEFINĪCIJAS

Šajā ieteikumā ir spēkā šādas definīcijas:

a) *"ekspluatācijas pārtraukšana"* ir visas ar kodoliekārtas ekspluatācijas pārtraukšanu (dezaktivācija, demontāža un nojaukšana) un atkritumu apsaimniekošanu (radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas apsaimniekošana un apglabāšana) saistītās darbības, kuru rezultātā kodoliekārtu atbrīvo no ierobežojumiem, kas attiecas uz radioaktivitāti;

b) *"ekspluatācijas pārtraukšanas fonds"* ir jebkura veida finanšu resursi, kas īpaši paredzēti, lai segtu izdevumus, kuri vajadzīgi kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšanai;

c) *"ārējs ekspluatācijas pārtraukšanas fonds"* ir ekspluatācijas pārtraukšanas fonds, kuru vada specializēta struktūra, kas lēmumu pieņemšanā ir neatkarīga no fondu piešķīrējiem;

d) *"iekšējs ekspluatācijas pārtraukšanas fonds"* ir ekspluatācijas pārtraukšanas fonds, kuru vada operators;

e) *"atsevišķs ekspluatācijas pārtraukšanas fonds"* ir iekšējs vai ārējs ekspluatācijas pārtraukšanas fonds, ko nosaka atsevišķi;

f) *"operators"* ir juridiska persona, kura ekspluatē kodoliekārtu un kurai ir galvenā atbildība par kodoldrošību;

g) *"kodoliekārta"* ir civila iekārta ar zemi, ēkām un iekārtām, kurās ražo, pārstrādā, izmanto, pārvieto, glabā vai apglabā radioaktīvus materiālus.

3. DAĻA

KODOLIEKĀRTU EKSPLUATĀCIJAS PĀRTRAUKŠANA

1) Visu kodoliekārtu ekspluatācija pēc pilnīgas slēgšanas jāpārtrauc, un pienācīgi jāveic atkritumu apsaimniekošana.

2) Ekspluatācijas pārtraukšanas darbības jāveic bez nepamatota riska darbinieku un plašas sabiedrības veselībai un drošībai.

3) Princips, ka piesārņotājs maksā, pilnībā jāpiemēro kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšanas laikā. Šajā ziņā kodoliekārtas operatoram galvenokārt jārūpējas par to, lai nodrošinātu pieeju pietiekamiem finanšu resursiem, lai droši pārtrauktu ekspluatāciju līdz attiecīgās kodoliekārtas pilnīgai slēgšanai.

4) Pieejamos finanšu resursus jānovirza visiem ekspluatācijas pārtraukšanas darbību aspektiem – no tehniskās iekārtas ekspluatācijas pārtraukšanas līdz atkritumu apsaimniekošanai.

4. DAĻA

INSTITUCIONĀLIE UN PROCESUĀLIE ASPEKTI

5) Neierobežojot Līguma 41. panta noteikumus un spēkā esošās regulas, kas attiecas uz tā īstenošanu ([1]), personām un uzņēmumiem jāziņo par plānoto ekspluatācijas pārtraukšanas finansēšanas režīmu atbilstīgi Līguma 41. pantā noteiktajai procedūrai par jaunu kodoliekārtu būvi.

Pārskatot ieteikto ekspluatācijas pārtraukšanas finansēšanas režīmu, Komisija, ievērojot Līguma 44. panta prasības, apspriedīsies ar ekspluatācijas pārtraukšanas finansēšanas jautājumu grupu.

6) Dalībvalstīm jāizveido vai jāieceļ valsts struktūra, kas spēj sniegt ekspertu atzinumu par fondu vadību un ekspluatācijas pārtraukšanas izmaksu jautājumos, izņemot, ja šāda struktūra paredzēta jau agrāk. Šai struktūrai jābūt neatkarīgai no fondu piešķīrējiem.

Šai valsts struktūrai katru gadu jāpārskata savāktie finanšu resursi un regulāri – vismaz reizi piecos gados – jāpārskata ekspluatācijas pārtraukšanas izmaksu novērtējumi. Jebkura neatbilstība starp izmaksu novērtējumiem un savāktajiem resursiem laicīgi jānovērš.

Dalībvalstis katru gadu ziņo Komisijai par secinājumiem, kas izdarīti iepriekšminētās attiecīgās valsts struktūras veikto procedūru gaitā.

5. DAĻA

EKSPLUATĀCIJAS PĀRTRAUKŠANAS FONDI

7) Kodoliekārtu operatoriem jāizveido pietiekami ekspluatācijas pārtraukšanas fondi, kuru pamatā ir ienākumi, kas gūti ar kodoliekārtām saistītās darbībās, kuras veiktas paredzētajā ekspluatācijas laikā.

8) Attiecībā uz visām kodoliekārtām jādod priekšroka atsevišķam fondam, kura apdomīgu izmantojumu atbilstīgi kontrolē. Valsts struktūras sagatavotam pārskatam, kas paredzēts šajā ieteikumā, jābūt ļoti nozīmīgam pareizas fondu vadības un izmantošanas nodrošināšanā.

9) Jaunām kodoliekārtām jāizveido atsevišķs ekspluatācijas pārtraukšanas fonds, kura apdomīgu izmantojumu atbilstīgi kontrolē.

([1]) Padomes 1999. gada 2. decembra Regula (*Euratom*) Nr. 2587/1999, ar ko nosaka, par kuriem ieguldījumu projektiem saskaņā ar Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma 41. pantu jāinformē Komisija (OV L 315, 9.12.1999., 1. lpp.) un Komisijas 2003. gada 23. jūlija Regula (*Euratom*) Nr. 1352/2003, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1209/2000, ar ko nosaka procedūras Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma 41. pantā noteikto paziņojumu sniegšanai (OV L 192, 31.7.2003., 15. lpp.).

6. DAĻA

EEKSPLUATĀCIJAS PĀRTRAUKŠANAS IZMAKSU NOVĒRTĒJUMS

10) Ņemot vērā atšķirības savākto ekspluatācijas pārtraukšanas fondu izmantošanā, tehniskā iekārtu ekspluatācijas pārtraukšana, no vienas puses, un atkritumu apsaimniekošana, no otras puses, jāveic atsevišķi un uz atsevišķu izmaksu aprēķinu pamata.

11) Lai nodrošinātu pietiekamu finanšu resursu pieejamību, izmaksu aprēķini jāpamato, apdomīgi izvēloties no reāli pieejamajām iespējām, un tos ārēji uzrauga un apstiprina valsts struktūra, kura paredzēta šajā ieteikumā.

12) Visiem izmaksu aprēķiniem jābūt par konkrētu objektu, un to pamatā jābūt labākajiem novērtējumiem, kas ir pieejami.

13) Ja īstenošanas laikā ekspluatācijas pārtraukšanas projekts izrādās dārgāks nekā apstiprinātie izmaksu novērtējumi, operatoram jāsedz papildu izdevumi. Šis aspekts ir rūpīgi jāizskata, paredzot, ka kodoliekārtas ekspluatācijas laikā vai pēc tās ekspluatācijas operators mainās.

14) Pietiekama uzmanība jāpievērš gadījumiem, kuri rodas vēsturisku iemeslu dēļ un kuru risināšanai vispiemērotākais ir īpašs risinājums. Šādai pieejai, kad katru gadījumu izskata atsevišķi, jābūt pārredzamai, un, to izmantojot, pilnībā jāiesaista valsts struktūra, kas paredzēta šajā ieteikumā.

7. DAĻA

EKSPLUATĀCIJAS PĀRTRAUKŠANAS FONDU IZMANTOŠANA

15) Finanšu resursi jāizmanto tikai mērķim, kura dēļ tie tika izveidoti un vadīti. Šajā ziņā pienācīga vērība jāvelta pārskatāmībai. Visai informācijai, kas nav komercnoslēpums, jābūt publiski pieejamai.

16) Aktīvu ieguldīšanai jāizvēlas droša riska profils, kas nodrošina pozitīvu peļņu jebkurā attiecīgajā laika posmā.

17) Tā kā operators nevar ietekmēt ārēja ekspluatācijas pārtraukšanas fonda finanšu vadību, valstij jāgarantē ieguldījumu vērtība, lai vajadzīgajā brīdī būtu pieejami pietiekami finanšu resursi, pat ja ieguldīto summu neatkarīgs pārvaldnieks cieš nominālu zaudējumu līdz brīdim, kad minētos finanšu resursus ir paredzēts izmantot. Šādos gadījumos fondus nedrīkst papildināt ar summu, kas ir lielāka nekā ieguldījuma zaudējums.

18) Ja iekšēja fonda vadība nav efektīva, operatoram jābūt atbildīgam par pietiekamu fondu pieejamības nodrošināšanu vajadzīgajā brīdī.

19) Ja tās ir kodoliekārtas, kuru galvenais mērķis nav ražojumu vai pakalpojumu pārdošana, ekspluatācijas pārtraukšana attiecīgi jāplāno un jāpiešķir attiecīgs budžets tā, lai būtu pieejams pietiekams finansējums šādu iekārtu drošai un laicīgai ekspluatācijas pārtraukšanai.

20) Budžeta plānošana jāpārskata šajā ieteikumā paredzētajai valsts struktūrai. Ja šādas valsts struktūras nav, dalībvalstis var prasīt Komisijai sniegt padomu par veicamajiem pasākumiem.

Briselē, 2006. gada 24. oktobrī

Komisijas vārdā —
Komisijas loceklis
Andris PIEBALGS